

Astetta alemmas – energiansäästökampanja sekä näkökulmia energiaköyhyyteen

TkT Johanna Kirkinen, yli-insinööri, Energiavirasto

23.11.2022 Energiaköyhyys - ja mitä meidän Pohjois-Savossa tulee ymmärtää siitä – tilaisuus

ASTETTA ALEMMAS

Motiva, Energiavirasto, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, valtioneuvoston kanslia, Sitra

Riittääkö energia?

Nyt vaan päät kylmänä.

**Kampanja käynnistyi 10.10.
Energiansäästöviikolla
ja jatkuu läpi lämmityskauden.**

Kampanjan tavoitteet

Lyhyen aikavälin tavoite

Saada yli 95 % Suomen kotitalouksista säästämään energiaa sekä leikkaamaan kulutustaan huippukulutus-tunneilta 5 %:lla.

Pitkän aikavälin tavoite

Pysyvästi alhaisempi energiankulutus ja sähkön kulutushuippujen madaltaminen.

VNK:n Kansalaispulssi 1 x kk

Fingrid ennakkolaskelma
sähkönkulutuksesta kk:n 1. pv

Energiateollisuus kuukausitilasto

Tilastokeskus Energian hankinta
ja kulutus -tilastot

Kampanja on vastaus vaikeaan energiatilanteeseen

Astetta alemmas käynnistettiin vaikeassa energiatilanteessa, jotta suomalaiset saavat:

- 1) tietoa **nopeavaikutteisista** energiansäästökeinoista
- 2) tietoa mahdollisuuksistaan **ehkäistä** mahdollista sähköpulaa

Huoli energian hintojen noususta oli jo kannustanut suomalaisia tekemään energiatekoja ja asenteet energiansäästöön olivat poikkeuksellisen myönteiset:

- Lokakuussa 88 % suomalaisista ilmaisi tehneensä yhden tai useamman energiansäästötoimen (Kansalaispulssi 11/22)
- Syyskuussa sähkönkulutus väheni 7 % ja lokakuussa 8 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan (Fingrid)
- Kuluttajien sähkönkäyttö laskenut syyskuussa 13,5 % vuoden takaiseen verrattuna (Energiateollisuus, kuukausitilastotiedote)

Tietoa haetaan ennätyksellisesti

- Kampanjan medianäkyvyys on erinomainen: lähes 700 julkaisua perinteisessä mediassa ja verkossa lanseerauksesta (25.8.) lähtien ja aloituspäivästä (10.10.) 260 julkaisua
- Motivan asiantuntijat ovat syksyn aikana vastanneet energiansäästöön ja kampanjaan liittyen yli 350 median yhteydenottoon
- Kampanjasivustolla kolmessa viikossa 120 000 sivukatselua
- Kahden viikon some-kampanja näkyi yli 800 000 päätelaitteessa (2,5 milj. näyttöä)
- Googlessa astetta alemmas -haulla saa yli 62 000 osumaa
- 90 % enemmän verkkovierailuja Motivan pääverkkopalvelussa – energiansäästö, varautuminen ja energianeuvonta, kuluttajien yhteydenottoja eri kanavista moninkertaisesti tavanomaiseen verrattuna ja Motivan energianeuvonnassa kontakteja elokuukuussa yhtä paljon kuin edellisenä vuonna yhteensä
- Kampanjasta on raportoitu kansainvälisesti ainakin Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Yhdysvalloissa, Kanadassa, Kiinassa, Japanissa ja Vietnamin.

Esimerkkejä kampanjan kärkiviesteistä

Astetta kevyempi kaasujalka

ASTETTA ALEMMAS

ASTETTA ALEMMAS

Jotta energiaa riittää meille kaikille.

SEURAA KULUTUSTA JA TOIMI

ALENNA REILUSTI LÄMPÖTILAA HUONEISTA, JOISSA EI OLESKELLA

KÄYTÄ LÄMPÖPUMPPUA ENERGIATEHOKKAASTI, POLTA KUIVAA PUUTA

SAUNO RIPEÄSTI 70-80 °C

TASAA SÄHKÖN KÄYTTÖÄ

AJA TALOUDELLISESTI JA VAIN VÄLTÄMÄTÖN

LYHENNÄ SUIHKU-AIKAA

SULJE SÄHKÖ-LAITTEET

Lisää energiansäästövinkkejä: astettaalemmas.fi

Astetta säästävämpi taloyhtiö

Jotta energiaa riittää meille kaikille.

SÄÄSTÄ ENERGIAA KOTONA

Mittaa ja säästä huonelämpötilat

- Asuinhuoneet -20 °C, makuuhuone -18-20 °C
- Siirrä huonekalut ja verhot pois patterin edestä.

Säästä kylpyhuoneen mukavuuslämmitystä

- Ilmistää, kun laittaa suuntaa lämpimällä paljasta jalkaa vasten.
- Sulje lämmitys, kun olet useamman päivän poissa kotaa.

Lyhennä suihkuaitoa

- Vältä lämpimän käyttöveden tarpeetonta valutusta.
- Sulje hana saippuoinnin ajaksi. Pyri 2-3 minuutin suihkuttelu-aikaan.

Huolehdi riittävästä ilmanvaihdosta

- Tarkista, että tuuliläpenevillä ovat talvisennoissa. Puhdista venttiilit ja suodatimet. Pese myös liesikaukaset suodatimet.
- Säästä koneellista ilmanvaihtoa tarpeen mukaan ja hyödynnä poistoilmoitusta.
- Tarkista, että tuulilman jälkilämmityksen säätö on -17 °C.
- Ilmanvaihtoa ei saa tukkia tai sulkea missään tilanteessa.

Ripeät löylyt +70-80 °C:ssä

- Mene löylyyn heti, kun sauna on lämmin, ja sammuta kiuas välittömästi saunomisen pätyttyä.
- Tiivistä perheen saunavuoroja, älä lämmitä tyhjää saunaa.

Siirrä sähkön käyttöäsi arkiarjen kulutushuipusta

- Vältä auton lämmitystä ja latausta sähkösaunan, lattialämmityksen ja uunin käyttöä arkiarjen kello 9-10 ja arki-iltojen etenkin 16-17 ja 19-20 aikana.
- Käynnistä ja käytä suuritehoisia laitteita vuorotellen.

TALOYHTIÖSSÄ SÄÄSTÄMME ENERGIAA mm.:

- Alentamalla lämpötilaa porasaleista
- Tiivistämällä saunavuoroja ja alentamalla lämpötiloita.
- Tarkistamalla ja vaihtamalla ikkunoiden ja ovien tiivisteet.
- Tarkistamalla ja säätämällä kotelon ilmanvaihtoa.
- Vaihtamalla kaikkien sisä- ja ulkovalaistuksen energiatasokkaita lediä.
- Varmistamalla, että lämmitys on sekä energiatehokasta että riittävä.

ASTETTA ALEMMAS

Lisää energiansäästövinkkejä osoitteessa: astettaalemmas.fi

Käänä astetta alemmas, jotta energiaa riittää meille kaikille

Taällä pohjoisessa olemme tottuneet siihen, että välillä tulee kylmää kyytiä.

Me tiedämme miltä tuntuu sypäimeä marraskuu tai hyinen puhuri idästä.

Mutta tuli mitä vain, se ei vie meidän energiaamme. Ollaan ihan viileesti vaan.

ASTETTA ALEMMAS

Näin säästät energiaa:

- Astetta alempi huonelämpötila
- Astetta lyhyempi suihku
- Astetta parempi kulutus

Lisää energiansäästövinkkejä astettaalemmas.fi

Astetta matalampi lattialämpö

ASTETTA ALEMMAS

Astetta alempi huone-lämpötila

ASTETTA ALEMMAS

Yli 810 kampanjakumppania

Astetta alemmas -kampanja toimii alustana, joka kutsuu
**kaikki suomalaiset kodit, yritykset,
järjestöt, kunnat, koulut ja oppilaitokset**
tekemään yhdessä energiatekoja.

Kumppaneiden energiateot:

www.astettaalemmas.fi/energiateot

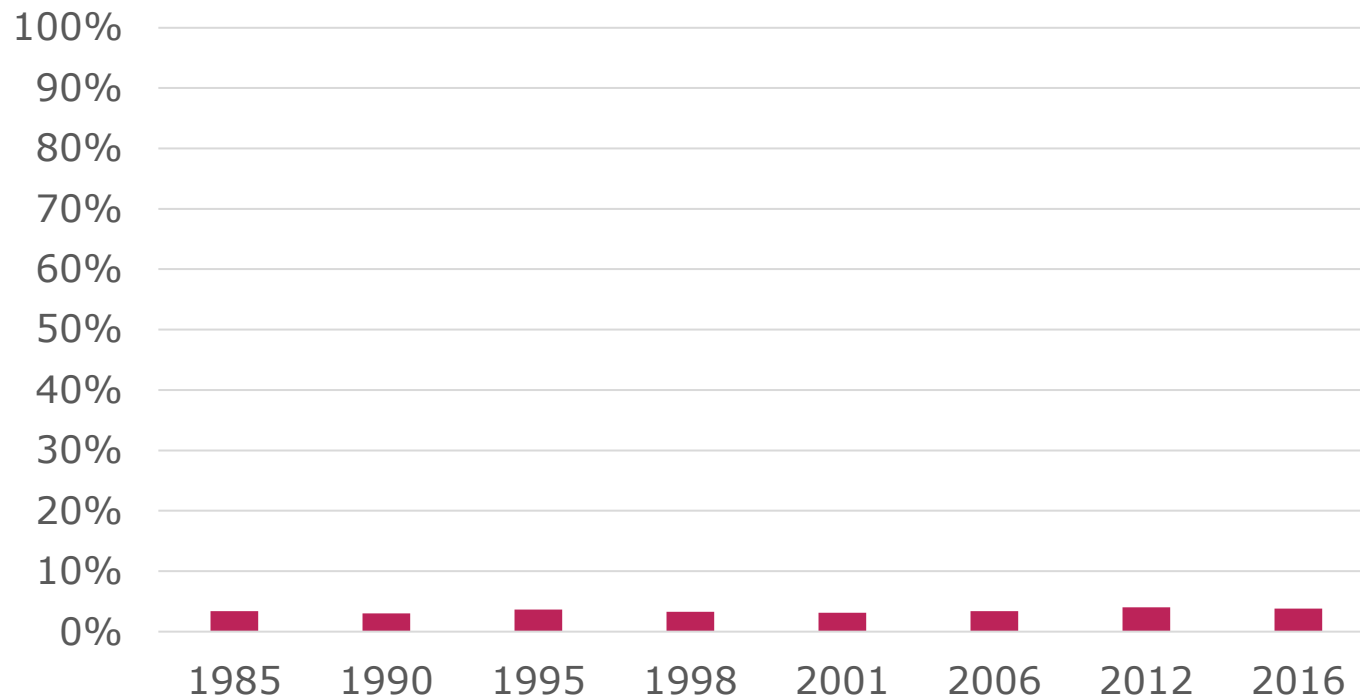
Alueellinen energianeuvonta 18 maakunnassa jalkauttaa
kampanjaa ja on kumppaneiden tukena.

Näkökulmia energiaköyhyyteen

Energiaköyhyys EU-tasolla

- Energiaköyhyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa kotitaloudet eivät voi saada olennaisia energiapalveluja.
 - riittävä lämmitys, jäähdytys, valaistus ja sähkölaitteiden käyttöön tarvittava energia
- Energiaköyhyyden määritelmiin voivat kuulua alhainen tulotaso, energiamenojen suuri osuus käytettävissä olevista tuloista ja rakennusten huono energiatehokkuus.
- Eurostatin tilastojen mukaan n. 35 miljoonaa kansalaista (8% EU väestöstä) olivat kykenemättömiä pitämään kotejansa riittävän lämpimänä vuonna 2020.
- EU-tasolla 75 % rakennuksista eivät ole energiatehokkaita.
- Lainsäädännössä: Vuoden 2018 lopussa voimaan astunut energiaunionin hallintomalliasetus (2018/1999) edellyttää arvioimaan ”energiaköyhyydessä olevien kotitalouksien määrän” ja jos jäsenvaltiossa ”merkittävä määrä sen kotitalouksista on todennettavissa oleviin tietoihin perustuvan arvion mukaan energiaköyhyydessä, jäsenvaltion on sisällytettävä suunnitelmaansa kansallinen ohjeellinen tavoite energiaköyhyyden vähentämiseksi”.
 - Suomessa ei ole kansallisia energiaköyhyyteen liittyviä tavoitteita.

Asumisen energiamenot kaikista kulutusmenoista Suomessa

- Asumisen energiamenoihin (sähkö + lämmitys) kulunut viime vuosikymmeninä 3-4 %.
- Yli 64-vuotiaiden kotitalouksissa kulut ovat olleet 1-2 % korkeammat.

Lähde: Tilastokeskus 2020: Asumisen kulutusmenot.

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tul_ktutk/?tablelist=true ja
<https://stat.fi/til/ktutk/tie.html>

Mitä Suomessa on tehty aiemmin?

energiavirasto

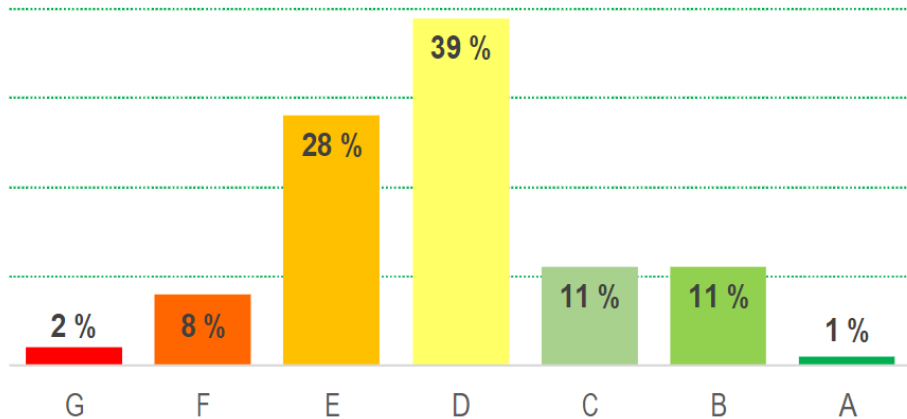
- Indikaattorien mukaan: Pienin väestömäärä EU-maista, jotka eivät kykene pitämään kotiaan riittävän lämpimänä. **Pienimmät energiakulut (3,2 %)** verrattuna muihin EU-maihin.
 - Hankaluuksia maksaa laskujansa jonkun verran EU-keskiarvoa korkeampi, mutta sisältää energiakulujen lisäksi jätekulut
- Suomessa kuluttajaa suojelee energiayhtiöille määrätty **velvoite olla katkaisematta sähkönjakelua erityisesti talvella**. Lämmityskaudella (marraskuun alusta huhtikuun loppuun) sähkönjakelua ei voi katkaista maksamattomien laskujen takia, ennen kuin 4 kuukautta on kulunut maksupäivästä, kun talo on vakituksessa asuinkäytössä ja lämmitysmuotona sähkö. Tämä on säädelty sähkömarkkinalaissa (558/2013).
- Suomessa on tarjolla **tietoa ja neuvontaa** kotitalouksien energiatehokkuuden parantamiseen.
 - **Vanhustyön keskusliiton (VTKL) maksuton korjausneuvonta** yli 65-vuotiaille, kattavaa neuvontaa, sisältää neuvonnan lämmitysmuodon vaihtamisesta, avustetaan tukien hakemisessa jne.
 - Maksutonta energianeuvontaa toteuttaa Energiaviraston rahoittamana **Motiva Oy** sekä kussakin Manner-Suomen maakunnassa toimivat **alueelliset energianeuvojat**.
- Suomessa on **asumiseen sekä asuntotuotantoon kattavat tuet** (mm. asumistuki, perustoimeentulolla katetut asumistuet, tuotantoon sidotut tuet, yht. 2704 milj. €; valtion takaukset asuntorahoitukseen 1895 milj. €; verotuet, energia-avustukset jne vuonna 2019)
- **Vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (energiatehokkuussopimus)** -> energiansäästö 195 GWh/a ja investoinnit 36 milj.€.
- 3 kpl selvityksiä energiaköyhyydestä

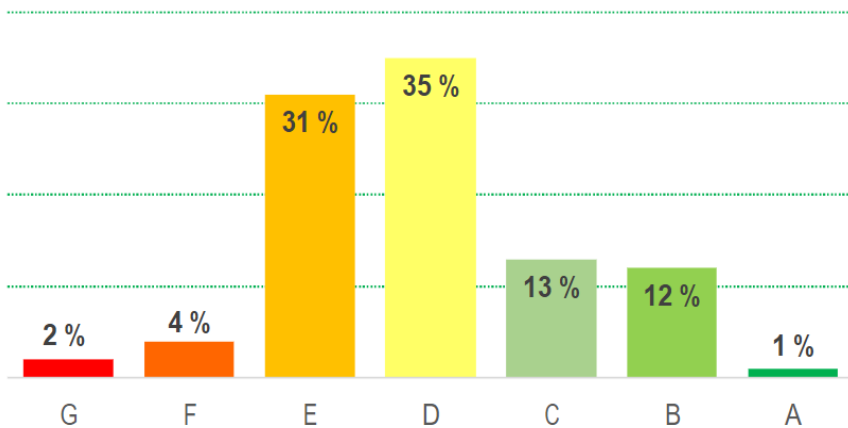
energiavirasto

- **Selvitys energiaköyhyydestä - kotitalouksien energiakustannukset (Energy Poverty Survey)**
Ympäristöministeriön raportteja 21, 2013.
 - Tutkimuksen mukaan energiaköyhyys vaikuttaa pieneen määrään kotitalouksia Suomessa osana köyhyyttä. Tämä energiaköyhyyden riskin alla oleva ryhmä on pääasiassa vähätulaisia kotitalouksia, jotka asuvat isossa energiatehottomassa talossa haja-asutusalueella. Raportti sisältää ehdotuksia ja suosituksia, miten ehkäistä ja ratkaista energiaköyhyyssongelmaa.
- **Pienituloisen omistusasujan energiaköyhyys (Energy poverty of a resident's owner with low-income). Energiaköyhyyden jatkoselvitys liittyen asuntojen lämmitysremontteihin ja energiakuluihin. Ympäristöministeriön raportteja 6, 2015.**
 - Tämä tutkimus rajoittui vain omistusasuntoihin. Tutkimuksen mukaan 60 000 -100 000 kotitaloutta Suomessa, jotka asuvat omistusasunnoissa, kuuluvat ryhmiin, joissa on riski kärsiä energiaköyhyydestä. Riski kohdistuu 1960- ja 1970-luvun perusparantamattomissa kerrostaloissa asuviin pienituloisiin kotitalouksiin, sekä ennen vuotta 1980 rakennetuissa perusparantamattomissa pientaloissa asuviin pienituloisiin kotitalouksiin. Suomessa energiaköyhyys on kuitenkin silti harvinaista, koska käytännössä sosiaalituki hillitsee sen vaikutuksia. Energiaköyhyyden riskiä voidaan vähentää ja energiaköyhyyttä voidaan parhaiten estää kehittämällä uusia rahoituksen tapoja.
- **Assist-hankkeen loppuraportti: <https://www.assist2gether.eu/>**
 - Suomessa on jo olemassa hyvin kattava sosiaalitukijärjestelmä varmistamaan minimitoimeentulon kaikille. Vaikkakaan ei ole tukia erityisesti kohdistettuna energiaköyhyyteen, tuet, jotka vähentävät asumiskuluja tai ovat kohdistettu perustarpeisiin kuten energiakulut, voidaan ajatella olevan tukea, joka hillitsee energiaköyhyyttä. Nämä tuet sisältävät esimerkiksi, asumistuen ja sosiaalisen tuen.

Asuinkerrostalojen ja pientalojen energiatehokkuus

Kuva 8. Asuinkerrostalojen energialuokkajakauma. Kaikki rakennukset on laskettu painottamalla vuosikymmenittäin lasketut jakaumat kerrosalaosuuksilla. Tilanne kesäkuussa 2019. Tietolähde: Energiatodistusrekisteri, 2018 lainsäädännön mukaiset energiatodistukset, ARA.

Kuva 2. Omakotitalo- ja paritalokannan energialuokkajakauma. Kaikki rakennukset on laskettu painottamalla vuosikymmenittäin lasketut jakaumat kerrosalaosuuksilla. Tilanne kesäkuussa 2019. Tietolähde: Energiatodistusrekisteri, 2018 lainsäädännön mukaiset energiatodistukset, ARA.

- Euroopan maiden vertailun (Living Conditions, Eurostat) mukaan suomalaiset asunnot ovat erittäin hyväkuntoisia.
- Vain pieni osa väestöstä asuu heikkokuntoisissa asunnoissa.
- Energiatodistusten perusteella energiatehokkuudeltaan heikkokuntoisia asuinkerrostaloja on kymmenen prosenttia ja heikkokuntoisia omakotitaloja ja paritaloja on kuusi prosenttia.
- Lähde: Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020-2050 SUOMI Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2010/31/EU), muutettuna direktiivillä 2018/844/EU, artiklan 2a mukainen ilmoitus 10.3.2020

Tilannekuvausta

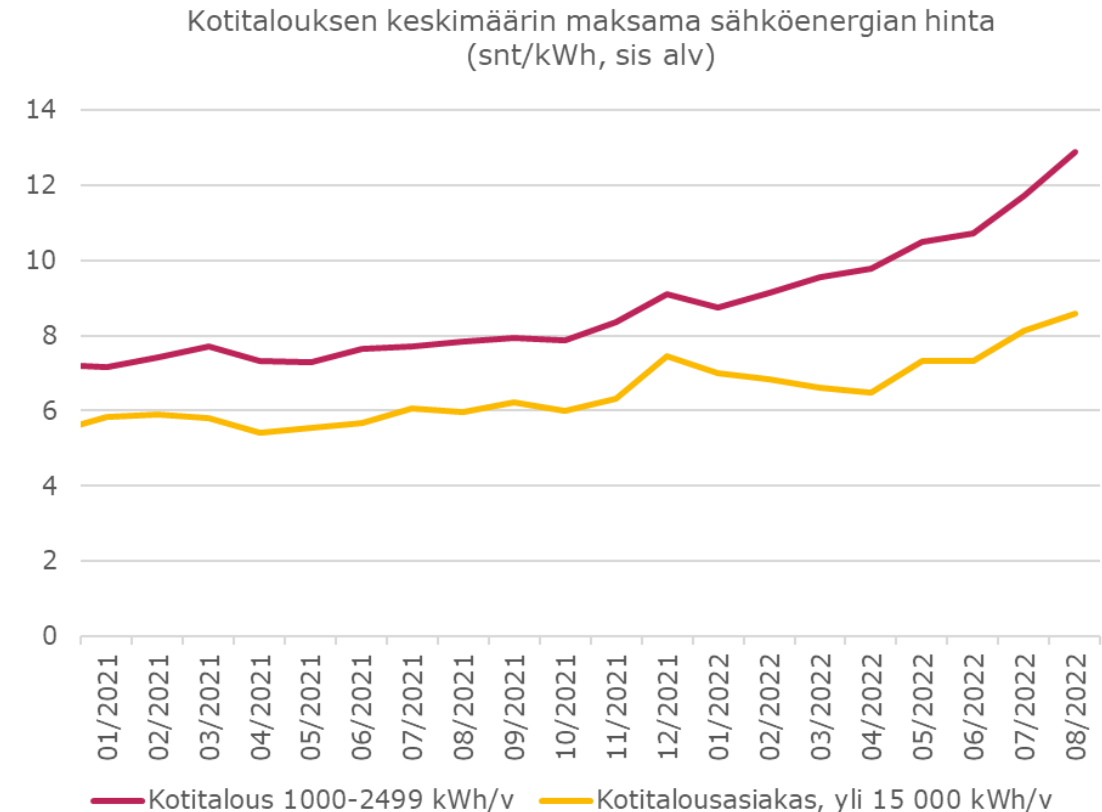

energiavirasto

- Energianeuvontaan ennätysmäärä yhteydenottoja, sekä Motivaan että alueellisille energianeuvojille
- Monissa maissa energiaköyhyyden riskien lieventämiseksi mm. kuntien & sosiaalisektorin kanssa yhteistyötä (paikallisuus tärkeää), neuvontaa ja tukia haavoittuville kotitalouksille
- Ilmasto- ja energiastrategiassa: Laaditaan selvitys energiaköyhyydestä erityisesti energiasiirtymän ja järjestelmäintegraation vaikutusten näkökulmasta
- Astetta alemmas – energiansäästökampanjaa toteutetaan koko lämmityskauden ajan
- Kotitalouksille tukea suuriin sähkölaskuihin
 - Sähköenergialaskun perusteella myönnettävä kotitalousvähennys
 - Pienituloisille kotitalouksille sähkötuki
 - Sähkön arvonlisäveron alennus
 - Toimeentulotuessa huomioidaan kohtuulliset menot – kriteerejä nyt tarkastettu (energiankulutus)
- Tulossa energiaomavaraisuuslainoja? YM ja TEM neuvottelee Euroopan investointirahaston kanssa

Sähkön hinnan nousussa on eroja asiakkaiden kesken

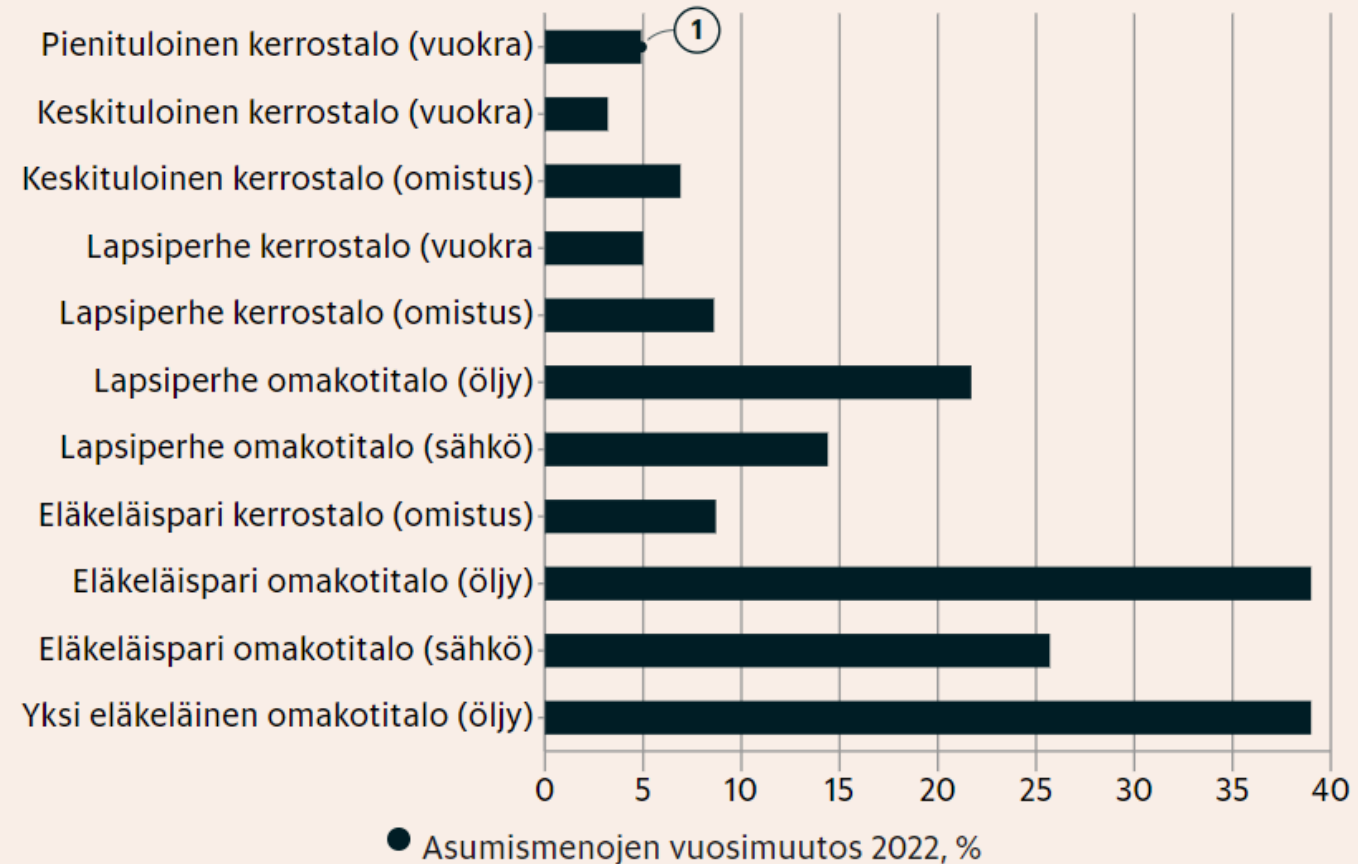
- Uusien sähkösopimusten tarjoamisessa siirrytty usein vain pörssisähköön
- Aiemmin tehdyistä sopimuksista johtuen koko asiakaskunnan sähköenergiasta maksama hinta on noussut uusien sopimusten tarjoushintoja loivemmin
- Isolla osalla asiakkaista (54% 2021 lopussa) ollut määräaikainen sähkösopimus
 - Sopimuksen ollessa katkolla uuden sopimuksen hinta voi nousta moninkertaisesti tai tarjotaan pörssisähkösopimusta
 - Monella asiakkaalla vanha määräaikainen sähkösopimus katkolla vasta vuonna 2023
- Toistaiseksi voimassa oleviin sähkösopimukseen on syksyn aikana tullut huomattavia hinnan korotuksia
 - Hinnoittelu seuraa usein johdannaisten hintoja, hintojen päivitykset tapahtuvat usein esim. vuosineljänneksittäin
- Kuluttajat voivat vertailla sähkösopimustarjouksia Energiaviraston palvelussa <https://sahkonhinta.fi/>
- Energiavirasto on julkaissut kuluttajille tietoa sähkösopimuksista ja sähkömarkkinoista <https://energiavirasto.fi/tietoa-kotitalouksille>

PTT:n arvio
asumiskulujen
noususta: hintojen
nousu vaikuttaa
eniten eläkeläisiin
omakotitaloissa

Asumiskulujen nousu iskee rajusti omakotiasujiin

Asumismenojen vuosimuutos vuonna 2022 eri asunto- ja perhetyypeissä.

① Asumiskulut sisältävät energian, korjausten, veden ja jätemaksun lisäksi myös lainanhoitokulut tai vuokrat. Eläkeläistalouden oletetaan olevan velaton, jolloin energiakulujen nousu iskee läpi suuremmin.

KOONNUT: MERJA SAARINEN HS / LÄHDE: PTT

energiavirasto

Keskusteltavaksi:

- Energiakulujen osuus kulutusmenoista tulee suuremmaksi monilla kotitalouksilla (mutta kuinka monella ja millä aikavälillä? Myös monilla kotitalouksilla sähkön määräaikainen sopimus katkeaa vasta vuonna 2023)
 - Kerrostaloissa asuviin sähkön hinnan nousu ei vaikuta yhtä suuresti; Kunnasta riippuen myös lämmityksen kulut saattavat nousta
 - Isoimmat vaikutukset **omakotiasujiin** (varsinkin eläkeläisiin)
- Panostukset asuntojen energiatehokkuuteen kasvaneet: **kiinnostus energiatehokkuusinvestointeihin suuri** (mutta haasteena mm. lämpöpumppujen ja asentajien saantihaasteet), paljon kyselyjä energianeuvontaan
- Kasvaako vaikeudet maksaa energialaskuja? Yhteisvaikutus, kun energian lisäksi ruoka, korkomenot kasvavat? Kuluttajaliiton mukaan (7.10.2022):
 - **"Joka viidennellä kotitaloudella** ei lainkaan varaa elinkustannusten nousuun" erityisesti yksinhuoltajaperheet
 - "Maksamattomista sähkölaskuista aiheutuneiden maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut tämän vuoden aikana **jo 18 prosentilla**, vaikka lämmityskausi on vasta alkamassa. (Asiakastieto)"
 - -> jos ruoka, lämpö tai lääkkeet loppuvat, yhteys kunnan sosiaalitukeen

Kiitos!

Kysy lisää:

Johanna Kirkinen

Johanna.kirkinen@energiavirasto.fi

Puh. 029 5050 175

 [@kirkinen](https://twitter.com/kirkinen)

energiavirasto